

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО; ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

УДК 608.1/3 (075.347.77)

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-27-39

Скляров Руслан Анатолійович,

кандидат технічних наук, доцент

кафедри конструювання верстатів, інструментів та машин

Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя

e-mail: sklayrov_r_a@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-6112-964X>

Шанайда Володимир Васильович,

кандидат технічних наук, доцент

кафедри конструювання верстатів, інструментів та машин

Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя

e-mail: Shanayda-vv@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-9743-9110>

Редько Ростислав Григорович,

кандидат технічних наук, доцент

завідувач кафедри прикладної механіки та мехатроніки

Луцького національного технічного університету

e-mail: kpm@lntu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-5066-0224>

Четвержук Тарас Іванович,

кандидат технічних наук, доцент

кафедри прикладної механіки та мехатроніки

Луцького національного технічного університету

e-mail: t.chetverzhuk@lutsk-ntu.com.ua

<https://orcid.org/0000-0002-4445-4632>

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ У ФРАНЦІЇ, НІМЕЧЧИНІ ТА УКРАЇНІ

Бурхливий розвиток інтернет технологій створив передумови для розробки законодавчої бази щодо захисту прав інтелектуальної власності на програмні продукти. На європейському континенті провідними країнами, які сформували такий законодавчий базис і постійно його модифікують є Франція і Німеччина. Встановлено, що питання захисту авторських прав розробників програмних продуктів почали активно обговорювати наприкінці 20-го століття. В той же час опубліковано декілька аналітичних оглядів (праці Ginsburg J., Bently L., Johnson P.) з глибоким і критичним аналізом механізму захисту авторських прав розробників програмних продуктів та баз даних. Окрема увага приділена проблематиці оригінальності програмного забезпечення, особливостям його використання та аспектам обмеження такого використання, захисту прав у випадку ліцензування комп'ютерних програм. Законодавство у сфері захисту програмних продуктів вирішує комплексне завдання. Окрім захисту прав розробників нормативні акти мають стимулювати розвиток в галузі програмного забезпечення, сприяти позитивному впливу патентної системи на інноваційний розвиток цієї галузі. Встановлено, що в країнах Європейського Союзу розробники захищені авторським правом на основі Директив ЄС про право автора на комп'ютерну програму та бази даних. Спираючись на спільний законодавчий базис ЄС окремі країни розширюють та вдосконалюють національні нормативні документи, встановлюють різну ступінь відповідальності за порушення авторських прав. Питання захисту інтелектуальної власності стосовно програмних продуктів в Україні активно розвивається. Нова редакція Закону України "Про авторське право і суміжні права" запроваджує дієві механізми посилення охорони, захисту прав та інтересів суб'єктів авторського права і суміжних прав, узгоджує окремі національні акти законодавства. Встановлено доцільність проведення порівняльно-правового аналізу законів та підзаконних актів відносно захисту програмних продуктів для різних країн з метою виявлення найбільш раціонального варіанту їх подальшого функціонування та модифікації в умовах міжнародного становлення України як правової держави.

Ключові слова: законодавство, правове регулювання, авторське право, Європейський Союз, інтелектуальна

Skliarov R., Shanaida V., Redko R., Chetverzhuk T. COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS OF THE LEGISLATION IN THE FIELD OF SOFTWARE PROTECTION IN FRANCE, GERMANY AND UKRAINE

The rapid development of Internet technologies created the prerequisites for the development of a legislative framework for the protection of intellectual property rights for software products. On the European continent, France and Germany are the leading countries that have formed such a legislative basis and are constantly modifying it. It has been established that the issue of copyright protection of developers of software products began to be actively discussed at the end of the 20th century. At the same time, several analytical reviews were published (works by Ginsburg J., Bently L., Johnson P.) with an in-depth and critical analysis of the copyright protection mechanism of developers of software products and databases. Special attention is paid to the issue of originality of software, features of its use and aspects of limiting such use, and protection of rights in the case of licensing of computer programs. Legislation in the field of protection of software products solves a complex task. In addition to protecting the rights of developers, regulatory acts should stimulate development in the field of software, and promote the positive impact of the patent system on the innovative development of this field. It has been established that in the countries of the European Union, developers are protected by copyright based on the EU Directives on the author's right to computer programs and databases. Based on the common legal basis of the EU, individual countries expand and improve national regulatory documents, and establish different degrees of responsibility for copyright infringement. The issue of intellectual property protection regarding software products is actively developing in Ukraine. The new version of the Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights" introduces effective mechanisms for strengthening protection, protection of rights and interests of subjects of copyright and related rights, and harmonizes separate national acts of legislation. The expediency of conducting a comparative legal analysis of laws and by-laws regarding the protection of software products for different countries to identify the most rational option for their further functioning and modification in the conditions of the international formation of Ukraine as a legal state has been established.

Key words: legislation, legal regulation, copyright, European Union, intellectual property

Постановка проблеми. Охорона прав інтелектуальної власності (ІВ) на програмні продукти є актуальним питанням сьогодення, оскільки комп'ютерні програми стали невід'ємною частиною нашого життя. Їх повсякчасно використовують у різних галузях знань і діяльності, бізнесі, науці, медицині, освіті, сфері розваг та інших напрямках активності людини. Захист прав на програмне забезпечення є важливою умовою для дотримання правил конкуренції на ринку програмного забезпечення та стимулювання інновацій. Якщо компанії не можуть захистити свої програмні продукти від незаконного використання, то це може призвести до втрати доходів та зниження мотивації до інвестування у дослідження та розробку нових програмних продуктів. Також захист прав на програмне забезпечення має забезпечити безпеку користувачів, оскільки неналежно захищений програмний продукт можуть модифікувати або використовувати зловмисники для вчинення злочинних дій і, в результаті чого, користувач може понести фінансові втрати, а інформація яка відноситься до комерційної та конфіденційної може бути розкрита.

Саме тому захист прав інтелектуальної власності на програмні продукти є важливою складовою забезпечення стабільного та інноваційного розвитку галузі програмного забезпечення, яка має велике значення для економіки та суспільства в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багато науковців займаються вивченням захисту програмних продуктів, оскільки це є актуальною темою для дослідження у галузі права та інформаційних технологій.

Проблеми захисту авторських прав на програмне забезпечення (ПЗ) та бази даних (БД) почали активно обговорювати наприкінці минулого століття і перші праці з аналізом цієї проблематики були опубліковані в 1984 та 1991 роках [1, 2]. Винесені на широке обговорення проблеми внесли суттєвий вклад у розуміння процесу захисту авторських прав на комп'ютерні програми і стали одними з ключових праць з цього напрямку. Науковці запропонували новий, як на той час, підхід до визначення обсягу прав, які надаються власникам авторських прав на комп'ютерні програми. Автори вважали, що права на ці об'єкти повинні бути більш широкими в порівнянні з традиційними творами, оскільки їх можна відтворити великою кількістю копій з незначними затратами.

В іншій проблемній публікації (J. C. Ginsburg) [3] проведено порівняльний аналіз правового захисту БД в США та Європейському Союзі. Так у США БД захищаються на підставі авторського права, якщо вони відповідають критеріям оригінальності, а в країнах ЄС у відповідності до спеціальної Директиви про права власності на бази даних [4], яка встановлює правовий захист на основі вкладеного зусилля в їх створення та збір даних.

Автори L. Bently та, P. Johnson [5] детально проаналізували існуюче законодавство з приводу патентного захисту програмного забезпечення у США та Європейському Союзі, подано аргументовані обґрунтування щодо користі від впровадження таких норм права.

У ряді досліджень проведених М. Klaczynski та Е. Mik [6] здійснено аналіз трьох різних аспектів захисту авторських прав на програмне забезпечення, а саме: захист через авторське право, патентне право та торговельне право. Значна увага приділена питанням реверс-інжинірингу (декомпіляції програмного забезпечення) та його впливу на конкуренцію на ринку програмного забезпечення.

Грунтовний порівняльний аналіз правового захисту комп'ютерних програм в ЄС та США подано у публікації А. Bellan та С. Scattolin [7]. Автори дійшли висновку, що в Європейському Союзі існує більш високий рівень їх захисту. Багато уваги приділено питанням оригінальності програм, їх використанню та

обмеженням, які при цьому можуть виникати, захисту прав у випадку ліцензування комп'ютерних програм або їх вільного використання.

В роботі М. Pedroni [8] розглянуто проблему патентування програмного забезпечення та проаналізовано підходи, які використовують в різних країнах. Так зокрема в країнах ЄС діє заборона на патентування програмного забезпечення, якщо воно не має технічного характеру, тоді як у Сполучених Штатах Америки патентування програмного забезпечення є більш розповсюдженим. Основна проблема патентованості ПЗ полягає в тому, що воно може містити елементи, які вже були розроблені раніше або відомі у галузі програмування. Це може призвести до виникнення «патентного глухого кута», коли компанії можуть не знати про наявність патентів на певні елементи ПЗ та порушувати їх при розробці своїх продуктів.

В дослідженнях проведених А. Layne-Farrar, J. Sarnoff та R. Merges [9, 10, 11] здійснено оцінку впливу патентної системи на інноваційний розвиток в галузі програмного забезпечення та здійснено аналіз позицій ЄС щодо патентування програм. Guido Noto La Diega [12] розглядає основні виклики, що виникають у зв'язку з інтелектуальною власністю у галузі штучного інтелекту та машинного навчання, а також питання стосовно різних форм захисту інтелектуальної власності для програм, що розроблені з використанням штучного інтелекту. Mark Radcliffe провів дослідження [13], в якому розглянув юридичні ризики, які пов'язані з використанням відкритого програмного забезпечення (Open Source Software, OSS) в комерційних проєктах.

Багато українських фахівців активно вивчають питання правового захисту програмного забезпечення та авторського права в області інформаційних технологій. Серед них варто виділити окрему плеяду науковців, які показали власне бачення досліджуваної проблеми: І. Ващинець [14], А. Бойченко [15], Н. Бочарова [16], В. Дроб'язко [17, 18], Р. Еннан [19, 20, 21], К. Зеров [22, 23], О. Мацкевич [24], О. Орлюк [25], О. Підпригора та О. Святоцький [26], В. Форманюк [27], С. Янкова [28], О. Штефан [29] та ряд інших фахівців.

Особливої актуальності зараз набуває питання систематизації законодавства в області авторського права, а особливо захисту програмного забезпечення та інформаційних технологій, після підписання 16 вересня 2014 р. Угоди про асоціацію України з ЄС [30]. Існуюче законодавство України у сфері інтелектуальної власності, особливо в питаннях захисту програмних продуктів, часто є суперечливим, багато законодавчих положень часто дублюються [31].

Мета статті – провести аналіз законодавчої бази передових країн Європи та ЄС і визначити напрями щодо адаптації законодавства України стосовно проблемних аспектів із захисту прав інтелектуальної власності на програмні продукти до вимог законів та директив Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У законодавстві країн ЄС є спільні правила та принципи стосовно захисту комп'ютерних програм. Так, згідно національних законів про авторське право, комп'ютерні програми підпадають під захист авторського права. Однак, конкретні статті, які стосуються захисту комп'ютерних програм, можуть відрізнятися в залежності від країни їх авторства чи імплементації.

В країнах Європейського Союзу комп'ютерні програми захищені авторським правом на основі Директиви ЄС про право автора на комп'ютерну програму 91/250/ЄЕС (Council Directive 91/250/EEC of 14 May 1991 on the legal protection of computer programs) [32]. Дана директива визначає правовий статус комп'ютерних програм та надає авторам програм права на їх використання та контроль за їх розповсюдженням, а також переклад та адаптацію. Крім того Директива містить положення про права автора та роботодавця, якщо програмна продукція створена в рамках договору про працевлаштування або виконання робіт. Також в ній розглянуті питання обмеження авторських прав на комп'ютерну програму, якщо створення останньої передбачено договором між сторонами. Не менш важливо, що в цьому документі є положення про захист інтерфейсу програм та баз даних, які можуть використовуватися разом з програмним забезпеченням.

Слід відзначити, що в країнах ЄС існують закони про захист баз даних, які регулюють використання і розповсюдження баз даних, що містять комп'ютерні програми. Таким документом є Директива ЄС про правовий захист баз даних 96/9/ЄС (Council Directive 96/9/EC of 11 March 1996 on the legal protection of databases) [4]. Її основна мета полягає у створенні правового захисту баз даних, який би сприяв розвитку інформаційного суспільства та захисту прав власників баз даних. В Директиві зокрема зазначено, що правовий захист БД включає два різних права: авторське право на саму базу даних і право власності на її зміст. Для отримання правового захисту БД повинна вважатися оригінальною у творчому сенсі, тобто мати новизну та індивідуальність. Термін правової охорони БД становить 15 років з моменту її створення або з моменту закінчення її оновлення. За умови, якщо БД застосовується в некомерційних цілях, зокрема для наукових досліджень, то вона не підлягає правовому захисту. Окремо в даній Директиві наголошується, що правовий захист не поширюється на інформацію, яка відкрито доступна, на інформацію, яка міститься в державних базах даних та на інформацію, яка має технічний характер.

Крім того, країни ЄС регулюють використання ліцензійного програмного забезпечення, вимагаючи від користувачів дотримуватися умов ліцензійних угод. Це дозволяє розробникам програмного забезпечення зберігати право власності на свої продукти, контролювати їх використання та отримувати доходи від продажу ліцензій.

Директива ЄС про правовий захист інтелектуальної власності 2004/48/ЄС (Directive 2004/48/EC on the enforcement of intellectual property rights) [33] встановлює правовий захист на інтелектуальну власність загалом, включаючи правовий захист на авторські права, торгові марки, промислові зразки та патенти.

В деяких країнах ЄС можуть існувати спеціальні норми законів щодо вільного використання програмного забезпечення для академічних або наукових досліджень, а також винятки стосовно захисту деяких видів програм (ігри або відкрите програмне забезпечення). Всі країни-члени ЄС зобов'язані дотримуватись Директиви (96/9/ЄС) щодо правового захисту баз даних, яка забезпечує мінімальний рівень захисту баз даних. Однак, різні країни можуть мати свої національні законодавства, які розширюють захист інтелектуальної власності та область правового захисту баз даних. Крім того, національне законодавство може містити відмінні практики інспектування та оцінки ризиків порушення прав на бази даних.

В окремих випадках мають місце певні розбіжності стосовно питань патентування програмного забезпечення. Деякі з країн членів асоціації обмежують області патентування ПЗ. Таке патентування можливе лише за умови, коли останнє має спеціальні технічні ефекти або використовується для контролю над технічним обладнанням.

Французька республіка.

Законодавство Франції стосовно авторського права та захисту комп'ютерних програм базується на декількох фундаментальних документах, які визначають основні принципи та правила щодо захисту прав інтелектуальної власності. Основним документом є Кодекс інтелектуальної власності (Code de la propriété intellectuelle, або CPI) [34], який був прийнятий у 1992 році. Це законодавчий акт містить основні норми французького законодавства з питань інтелектуальної власності, включаючи авторське право, права на винаходи, знаки для товарів і послуг, тощо.

Захист об'єктів авторського права у Франції проходить на основі правової концепції «droit d'auteur», яка базується на ідеї, що автор має право на повне контролювання своєї творчості, включаючи право на вирішення питання щодо використання своєї роботи. Норми авторського права при цьому поширюються на всі види творчості, включаючи комп'ютерні програми.

Згідно зі статтею L111-1 CPI, комп'ютерна програма є твором, що охороняється авторським правом відповідно до загальних положень про авторське право, які визначені в цьому ж Кодексі. Крім того, стаття L122-6-1 CPI визначає, що власник комп'ютерної програми має ексклюзивне право на її відтворення, переклад, зміну, адаптацію та будь-яке інше використання, навіть якщо це буде здійснено без згоди автора.

Французьке законодавство також містить норми щодо захисту власників прав на бази даних. Зокрема, стаття L341-1 Кодексу інтелектуальної власності (CPI) Франції визначає поняття бази даних та надає власнику бази даних право на захист своїх прав. Власник бази даних має право на захист своїх інтересів щодо заборони використання та розповсюдження її змісту без дозволу власника, а стаття L342-1 CPI передбачає, що власник бази даних може вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконним використанням бази даних.

Щодо комп'ютерних програм, то у Франції існує окремий закон, присвячений захисту програмного забезпечення - Loi n° 94-361 du 10 mai 1994 relative à la protection de la propriété intellectuelle des logiciels [35]. Згідно з цим законом, комп'ютерні програми вважаються об'єктами авторського права, і власник програми має ексклюзивне право на їх відтворення та використання. Закон також містить норми щодо захисту технічних засобів захисту програмного забезпечення.

У 1996 році у Франції було здійснено імплементацію Директиви ЄС про правовий захист баз даних 96/9/ЄС [4]. Закони Франції при цьому врахували основні положення даної директиви і були внесені зміни в Code de la propriété intellectuelle [34].

Наступним кроком що до захисту прав авторів став Закон від 1 серпня 2000 року № 2000-719 «Про авторське право та суміжні права в інформаційному суспільстві» (Loi n 2000-719 du 1er août 2000 relative aux droits d'auteur et aux droits voisins dans la société de l'information) [36]. Мета цього закону - адаптувати національне законодавство до викликів, які виникають у зв'язку з розвитком технологій цифрової інформації. Основні положення закону стосуються визнання авторських прав в інформаційному суспільстві, забезпечення їх захисту, в тому числі і в мережі Інтернет. Закон визначає відповідальність за порушення авторських та суміжних прав в мережі Інтернет, а також надає авторам і виконавцям права на контроль за використанням їх творів і виконань у цифровій формі, включаючи право на заборону несанкціонованого використання їх творів в мережі Інтернет. У законі містяться положення про відповідальність провайдерів Інтернет-послуг за порушення авторських прав на їхній платформі.

У законодавстві Франції багато уваги приділено питанням притягнення до відповідальності порушників авторського права та відшкодування збитків, що можуть виникати в результаті такого порушення. Так провайдерам за порушення авторських прав на Інтернет-платформі можуть бути нарахovanі значні штрафи. Закон також встановлює правила використання ім'я автора і способу зазначення авторства, а також встановлює права на використання даних автора і захист його особистості в контексті авторського права.

Наступним кроком у боротьбі з нелегальним використанням результатів авторського права в цифровому просторі стало прийняття у 2004 році Закону № 2004-575 «Про довіру в економіці цифрового суспільства» (Loi n 2004-575 du 21 juin 2004 pour la confiance dans l'économie numérique) [37], який також

відомий як «Закон про Інтернет». Це один з головних законів у Франції, що регулює використання технологій інформаційної та комунікаційної мережі в країні. Він встановлює правила та стандарти, які регулюють використання мережі Internet у Франції. У цьому Законі прописані норми, що визначають права та обов'язки провайдерів та користувачів мережі Internet. Зокрема він містить положення про захист особистих даних, відповідальність провайдерів за розміщення незаконного контенту на їхніх серверах, регулювання реклами в мережі Internet та норми щодо електронної комерції. Цей Закон містить норми, згідно яких провайдери, що забезпечують надання інтернет-послуг повинні забезпечувати захист мережі та інформації від несанкціонованого доступу, зловживання та вірусів.

В 2006 році у Франції прийнято Закон №2006-64 [38], який присвячений боротьбі з тероризмом та зміцненню безпеки і контролю на кордонах. В ньому встановлено норми, які пов'язані із захистом авторського права та комп'ютерних програм. Цей закон вносить зміни до Code de la propriété intellectuelle [34], а саме в нормативні акти які стосуються захисту цифрових творів та технічних засобів захисту. Так, згідно зі статтею L335-3-1 СРІ, порушення захисту цифрових творів або засобів їх захисту карається штрафом до 300 000 євро та до 3 років ув'язнення. Крім того, стаття L335-3-2 СРІ визначає, що посередники, які сприяють у порушенні захисту цифрових творів або засобів їх захисту, також можуть бути позбавлені волі на строк до 3 років та штрафуватися на суму до 300 000 євро. Важливо відзначити, що Закон №2006-64 [38] вносить зміни до Митного кодексу (Code des douanes) [39], які стосуються контролю за переміщенням товарів, що порушують права інтелектуальної власності, в тому числі програмного забезпечення та інших цифрових творів. Згідно зі статтею 414-7-1 цього Кодексу, митниця може зупинити переміщення таких товарів та забезпечити їх конфіскацію, якщо є підстави вважати, що вони порушують права інтелектуальної власності.

В 2009 році у Франції прийнято Декрет № 2009-1773 «Щодо організації Вищого органу з поширення творів і захисту прав в Інтернеті» (Décret n 2009-1773 du 29 décembre 2009 relatif à l'organisation de la Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet) [40], який часто називають «Décret Hadopi». Він базується на двох основних принципах: перше, що доступ до Інтернету є правом, а не привілеєм, і, друге, що захист інтелектуальної власності є необхідним для збереження культурної спадщини та підтримки авторів. Його основна мета - зменшити порушення авторських прав у Франції шляхом виявлення та накладення штрафів на користувачів, які завантажують нелегальний контент з мережі Internet.

Декрет передбачав створення спеціальної організації - Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet (Hadopi). Вона відповідала за виявлення нелегального завантаження контенту з Інтернету та відправлення споживачам попереджень щодо їх поведінки. Якщо споживач отримував три попередження протягом року, то йому міг бути нарахований штраф до 1500 євро або заборона доступу до мережі Internet на період до трьох місяців. «Décret Hadopi» став об'єктом гострої критики та спровокував дискусію про те, чи може він забезпечити реальний захист авторських прав [41]. Противники закону стверджують, що цей Декрет встановлював принципи, які порушують приватність користувачів та може призвести до цензури мережі Internet.

В 2016 році у Франції прийнято Закон № 2016-1321 «Про цифрову республіку» (Loi n 2016-1321 du 7 octobre 2016 pour une République numérique) [42], який спрямований на захист прав користувачів мережі Internet та розвиток цифрової економіки у Франції. Хоча закон не стосується самих авторських прав та комп'ютерних програм, він містить положення, які стосуються захисту прав власності та інших прав в мережі Internet.

Так, зокрема Стаття 7 цього закону містить положення про захист прав на власність та авторські права в мережі Internet, зокрема про заборону піратства та порушення авторських прав в мережі Internet. Стаття 40 надає інтернет-провайдерам статус посередників і встановлює механізми для боротьби з піратством в мережі, а Стаття 44 встановлює правила щодо адміністративної відповідальності інтернет-провайдерів за поширення порнографії, дискримінаційного вмісту та порушення авторських прав.

У жовтні 2017 року з метою посилення заходів безпеки після серії терористичних атак у країні прийнято Закон № 2017-1510 «Про боротьбу з тероризмом» (Loi renforçant la sécurité intérieure et la lutte contre le terrorisme) [43]. Закон не містить безпосередніх статей про захист авторських прав та комп'ютерних програм, але окремі його положення можуть впливати на ці питання. Так, Стаття 6 цього закону дозволяє державним органам перевіряти веб-сайти та відстежувати Інтернет-діяльність осіб, які вважаються «особливо небезпечними». Це положення може бути використане для боротьби з порушеннями авторських прав, які вважаються небезпечними для суспільства. Крім того, Стаття 10 закону передбачає заборону використання технологій шифрування та інших методів захисту даних, які унеможливають доступ до них для державних органів в разі потреби. Такі підходи в законодавстві держави можуть мати відношення не лише до боротьби з тероризмом, але й до боротьби з порушеннями авторських прав.

В 2019 році у Франції прийнято Закон №2019-775 «Про суміжні права прес-агентств та видавців» (LOI n 2019-775 du 24 juillet 2019 tendant à créer un droit voisin au profit des agences de presse et des éditeurs de presse) [44]. Цей закон надає агентствам новин та видавцям преси право на відшкодування з боку пошукових систем та соціальних мереж за використання їхнього контенту.

Згідно із законом, розповсюдження преси в мережі Internet визначається як «використання у

цифровому вигляді, що дозволяє доступ до цього вмісту з мережі Інтернет». Закон передбачає, що агентства та видавництва преси мають право на отримання компенсації за використання їхніх публікацій в мережі Інтернет, якщо вони не згодні з таким використанням. Також даний закон передбачає, що це право належить агентствам та видавництвам преси на термін до 2 років з дати публікації. Тому постачальники інформаційних послуг повинні повідомляти агентства та видавництва преси про використання їхніх публікацій в мережі Інтернет та здійснювати їм відшкодування за таке використання.

Закон також передбачає для пошукових систем та соціальних мереж встановлення спеціальних фільтрів, які дозволяють здійснювати автоматичне блокування матеріалів, які порушують авторські права. Він також надає додаткові засоби правового захисту для авторів та інших правовласників, права яких можуть бути порушеними в мережі Інтернет.

Аналіз законодавства Франції щодо захисту об'єктів авторського права показав, що прийняті в країні закони стосуються різних аспектів захисту авторських прав, включаючи захист від піратства, незаконного копіювання, поширення та використання інтелектуальної власності в мережі Інтернет. Більшість законів мають на меті забезпечити дотримання авторських прав та заборонити незаконну діяльність у цій галузі, а також забезпечити відшкодування збитків, завданої правовласникам.

Федеративна Республіка Німеччина.

В Німеччині захист прав авторів програмних продуктів регулюється Законом про авторське право (Urheberrechtsgesetz, або UrhG) [45]. Закон про авторське право прийнятий 9 вересня 1965 року і відтоді був кілька разів змінений. Остання редакція UrhG діє з 1 березня 2018 року. Даний закон визначає права авторів на свої твори, включаючи програмне забезпечення, та правила використання цих творів іншими особами.

Згідно статті 69 UrhG програмне забезпечення, створене фізичною особою або компанією, автоматично захищається авторським правом з моменту створення. Автор має виключні права на використання свого програмного забезпечення, зокрема, на копіювання, розповсюдження, зміну та публічне виконання. Закон Urheberrechtsgesetz передбачає відповідальність за порушення авторських прав, включаючи штрафи та кримінальну відповідальність, а також містить положення про винятки та обмеження прав авторів, такі як право на цитування та дозвіл на вільне відтворення творів для навчання та наукових досліджень.

Стаття 69a Закону Urheberrechtsgesetz встановлює захист технічних заходів захисту, що запобігають несанкціонованому використанню авторського твору або обмежують його використання. Такі заходи можуть включати шифрування, цифрові підписи, паролі і технології управління правами цифрового вмісту (DRM).

Логічним продовженням стало прийняття Стаття 69b, яка забороняє обходити технічні засоби захисту або допомагати у цьому. Норми статей 69c-69e стосуються декомпіляції програмних продуктів. В статтях встановлені права власника авторського права на заборону декомпіляції, а також поширення засобів, які призначені для незаконного виконання комп'ютерної програми.

У 2007 році в Німеччині прийнято Закон про теле-медіа простір (Telemediengesetz або TMG) [47], який визначає вимоги до надання послуг в мережі Інтернет та регулює взаємовідносини між користувачами та провайдером послуг. Він також містить деякі положення стосовно захисту комп'ютерних програм. Зокрема, в ньому подані вимоги до провайдерів послуг щодо захисту комп'ютерних систем від несанкціонованого доступу, збереження даних та обов'язкове повідомлення користувачів про можливість збору та використання їхніх даних.

Законодавство Німеччини стосовно захисту програмних продуктів базується на загальноєвропейських законах та підзаконних актах, таких як Загальний регламент про захист даних (GDPR) [48] та Директива ЄС про кібербезпеку (NIS Directive) [49].

Директива GDPR (General Data Protection Regulation) [48] є документом, який регулює захист персональних даних в Європейському Союзі. Вона містить вимоги щодо захисту даних, включаючи ті, які зберігаються на комп'ютерах та інших електронних пристроях. Виконання вимог цієї Директиви зобов'язує розробників застосовувати необхідні технічні та організаційні заходи для захисту даних, включаючи ті, які зберігаються на комп'ютерах та інших електронних пристроях, таких як мережеві файли, бази даних та іншому програмному забезпеченню.

Директива ЄС про кібербезпеку (NIS Directive) [49] не містить специфічних положень щодо захисту комп'ютерних програм. Однак, вона передбачає зобов'язання провайдерів інтернет-послуг повідомляти про інциденти безпеки, які можуть вплинути на кібербезпеку, включаючи атаки на комп'ютерні програми. Таким чином, NIS Directive сприяє забезпеченню загальної кібербезпеки, що, у свою чергу, може позитивно позначитися на захисті комп'ютерних програм від кіберзагроз.

Ще один регуляторний акт Європейського Союзу, що регулює захист персональних даних громадян ЄС – це Datenschutz-Grundverordnung (DSGVO) [50]. Норми статей 25 та 32 DSGVO про адекватний захист персональних даних від неправомірного доступу, втрати чи пошкодження, повинні бути застосовані до захисту комп'ютерних програм. Норми статей 4 та 5 DSGVO (про захист персональних даних), з питань використання ключів шифрування, слід застосовувати для захисту програм, які таку інформацію обробляють.

В Німеччині захист комп'ютерних програм передбачає дотримання вимог стандарту ISO/IEC 27001

[51], в якому визначено політику щодо захисту інтелектуальної власності, зокрема, прав на програмне забезпечення, яке використовується в організації. Згідно даного стандарту організація повинна визначити процедури щодо захисту прав на програмне забезпечення та забезпечення ліцензійної відповідності. Юридичні особи довільної форми власності мають забезпечити фізичний та логічний захист комп'ютерних систем, що містять програмне забезпечення, від несанкціонованого доступу, втрати або крадіжки.

З недавнього часу у Німеччині діє Закон Gesetz über die Erhöhung der Sicherheit informationstechnischer Systeme [52], також відомий як Закон про кіберзахист (IT-Sicherheitsgesetz). Він був прийнятий в 2015 році з метою поліпшення захисту інформаційних технологій та захисту від кібератак. Основні положення цього закону включають в себе вимогу щодо впровадження заходів безпеки для інформаційних систем у критичних галузях, таких як енергетика, транспорт, телекомунікації та фінанси. Зокрема, оператори таких систем повинні забезпечувати належний захист своїх інформаційних систем та програмного забезпечення, включаючи захист від вірусів, шкідливих програм та несанкціонованого доступу до баз даних. Він також передбачає створення Центру кіберзахисту, який відповідає за збір і аналіз інформації про кіберзагрози та захист критичних інфраструктур.

У цілому, законодавство про охорону програмних продуктів в Німеччині є достатньо розвиненим та розглядає багато аспектів захисту програмного забезпечення та інформації в цілому. Водночас, існує постійна необхідність адаптувати законодавство до нових технологій та загроз, що виникають у сфері кібербезпеки.

Україна.

Україна також має законодавство, яке регулює питання авторських прав на програмне забезпечення та інтелектуальну власність. Так, 1 січня 2023 року набув чинності Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 № 2811-IX [53]. Прийняття даного Закону дозволило привести національне законодавство до положень законодавства Європейського Союзу, що регулює відповідні правовідносини.

Нова редакція Закону має за мету запровадити дієві механізми посилення охорони, захисту прав та інтересів суб'єктів авторського права і суміжних прав, узгодити національні акти законодавства між собою. Такий підхід сприятиме ефективнішій охороні та захисту авторського права і суміжних прав, збереженню та розвитку ринків, пов'язаних зі створенням і використанням об'єктів авторського права й суміжних прав.

Так, в Статті 1 даного Закону подано визначення понять, серед яких є: база даних (компіляція даних), веб-сайт та веб-сторінка, власник веб-сайту, власник веб-сторінки, законний користувач бази даних, законний користувач комп'ютерної програми, комп'ютерна програма, технологічні засоби захисту, цифровий контент (електронна (цифрова) інформація).

Особливої уваги заслуговує Стаття 20 цього Закону під назвою «Авторське право на комп'ютерні програми», в якій вказані умови правової охорони комп'ютерних програм та форми їх вираження, а також про те, що ідеї та принципи на яких ґрунтується будь-який елемент комп'ютерної програми не охороняються авторським правом.

Стаття 21 «Право на бази даних (компіляції даних)» містить основні нормативні положення щодо захисту баз даних. Зокрема в параграфі 8 даного Закону міститься положення про право особливого роду (*sui generis*), яке починає діяти з дати закінчення створення бази даних та спливає через 15 років в останній день календарного року, в якому базу даних було створено.

Варто зазначити, що в окремих статтях Закону викладено положення про вільне користування комп'ютерними програмами та базами даних: Стаття 25 «Вільне використання комп'ютерних програм» та Стаття 26 «Вільне використання баз даних». В цих статтях зазначені основні права законних користувачів комп'ютерними програмами та базами даних, а також умови за яких їх можна використовувати в особистих цілях, а також спостерігати, вивчати, досліджувати їх функціонування з метою визначення ідей і принципів роботи.

Закон містить норми про захист програмного забезпечення, яке створено з використанням штучного інтелекту. Цьому присвячена Стаття 33 «Право особливого роду (*sui generis*) на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою».

Слід також відзначити в даному Законі Статтю 56 «Порядок припинення порушень авторського права і суміжних прав з використанням мережі Інтернет». Якщо суб'єкт авторського права чи суб'єкт суміжних прав виявив порушення, яке було вчинене з використанням мережі Internet, то він має право звернутися до власника веб-сайту чи веб-сторінки із відповідною заявою. В п. 2 даної статті вказано порядок складання такої заяви щодо порушення прав власника цифрового контенту.

Після отримання заяви про припинення порушення власник веб-сайту чи веб-сторінки повинен не пізніше як за 48 годин прийняти заходи щодо унеможливлення доступу до вказаного цифрового контенту. Також в даній статті містяться норми про те, за яких умов заявник має право звернутися безпосередньо до постачальника послуг хостингу, на ресурсах якого розміщено веб-сайт чи веб-сторінка, із заявою про припинення порушення його прав власником інтернет-ресурсу.

Стаття 55 цього закону містить інші норми права, які направлені на припинення порушень авторського права і суміжних прав з використанням мережі Internet.

В Статтях 57 та 58 даного закону вказані основні обов'язки постачальників послуг хостингу та відповідальність провайдерів за порушення авторського права та/або суміжних прав.

Новий Закон «Про авторське право та суміжні права» [53] вже зазнав певної критики [54], оскільки в ньому відсутнє положення про те, що комп'ютерні програми охороняються так само, як і літературні твори. Про умови такого захисту йдеться в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС (ч.1 ст.180) [30], а також в Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ст.10) [55], та Договорі ВОІВ про авторське право, 1996 р. (ст.4) [56]. Очевидно, що положення цих нормативних актів мають знайти своє відображення в новій редакції Закону «Про авторське право та суміжні права».

В Україні діє «Національна стратегія кібербезпеки» [57], яка є комплексним документом, що охоплює різні аспекти кібербезпеки, включаючи захист комп'ютерних програм. В рамках попередньої редакції даного нормативного документу в 2017 році створено Національний координаційний центр кібербезпеки. Основна мета даного центру - координація та співпраця державних органів, провайдерів телекомунікацій та інших зацікавлених сторін у галузі кібербезпеки.

«Національна стратегія кібербезпеки» [57] містить ряд положень, які передбачають створення системи моніторингу та виявлення вразливостей комп'ютерних систем та програм, а також розробку та впровадження механізмів захисту від шкідливих програм та інших загроз. Крім того даний документ передбачає забезпечення захисту від нелегального використання комп'ютерних програм та захист інтелектуальної власності в галузі програмної інженерії. В Україні передбачається прийняття заходів щодо забезпечення навчання та підвищення кваліфікації фахівців, що займаються захистом комп'ютерних програм. Також в рамках представленої стратегії має бути прийнятий окремий закон про кібербезпеку.

Висновки. Захист авторських прав та програмного забезпечення є важливою темою у сучасному цифровому світі, де все більше і більше залежить від технологій та програмного забезпечення. Законодавство ЄС та окремих країн містить низку положень, які забезпечують захист авторських прав, заборону копіювання, піратства та захист програмного забезпечення від шкідливих вірусів чи інших загроз. Однак, з огляду на швидкий розвиток технологій та збільшення кількості кіберзлочинів, законодавці постійно вдосконалюють і доповнюють ці правила та положення.

Законодавча база стосовно захисту прав інтелектуальної власності на програмні продукти в таких провідних країнах Європи як Франція та Німеччина достатньо розвинена і розглядає багато аспектів такого захисту. Особлива увага приділена напряму адаптації нормативних актів цих країн до питань захисту комп'ютерних технологій та програмних продуктів від загроз, що виникають у сфері кібербезпеки.

Основною відмінністю законодавства України від законодавства Франції та Німеччини є відсутність окремого закону про захист комп'ютерних програм. Українське законодавство регулює питання захисту авторських прав на програми в рамках Закону «Про авторське право та суміжні права».

Існують також відмінності в судовій практиці щодо захисту комп'ютерних програм. Наприклад, у Франції йде боротьба зі зловживанням авторським правом, що може призвести до обмеження доступу до інформації. В Німеччині до вирішення спорів у галузі комп'ютерних програм залучаються адвокати зі спеціалізацією в інформаційному праві, тоді як в Україні ще не розроблено належну практику з розгляду судових справ у цій галузі.

У порівнянні із європейським законодавством, та законодавчими базами стосовно захисту прав інтелектуальної власності на програмні продукти в таких провідних країнах Європи як Франція та Німеччина діюче законодавство України стосовно захисту програмних продуктів має певні недоліки:

- відсутність конкретного органу, який би контролював захист програмних продуктів;
- відсутність уніфікованого правового підходу до захисту програмних продуктів. Чинне законодавство чітко не визначає перелік компонентів програмного забезпечення, які підлягають охороні у галузі інтелектуальної власності;
- недостатня кількість фахівців в галузі захисту програмних продуктів. Це змушує розробників програмного забезпечення шукати інші способи захисту своїх прав.

Всебічний аналіз проблеми щодо захисту прав інтелектуальної власності в Україні показав не достатній рівень самооцінки та соціально-правової значимості питань щодо захисту програмних продуктів серед користувачів та розробників програмного забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Gorman R. A., Ginsburg J. C. Copyright protection of computer programs. *Harvard Journal of Law and Technology*, 1(2), 1984, 201-243.
2. Ginsburg Jane C. Copyright and Copy-Reliant Software: An Economic and Legal Analysis. *Columbia Law Review*, vol. 91, no. 8, 1991, 1477-1536.
3. Ginsburg J. C. Copyright protection for databases in the United States and Europe. *IC International Review of Industrial Property and Copyright Law*, 1998, 29(1), pp. 6-36.
4. Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31996L0009>.
5. Bently L., Johnson P. The legal protection of software: the case for a specific protection of software by patent law. *Queen Mary Journal of Intellectual Property*, 2010, 1(2), pp. 2-21.
6. Klaczynski M., Mik E. Copyright, software and reverse engineering in Europe. *Computer Law & Security Review*, 2016, 32(6), 880-895.

7. Bellan A., Scattolin C. Legal Protection of Computer Programs in Europe and the United States. *Digital Evidence and Electronic Signature Law Review*, 2017, 14, 47-63.
8. Pedroni M. Software Patentability: The Impossible Puzzle. *European Journal of Law and Technology*, 2017, 8(3), 1-21.
9. Layne-Farrar A., Sarnoff J. D., Merges R. P. Are Patents Used to Suppress Useful Technology? *The Journal of Technology Transfer*, 2017, 42(2), 386-409.
10. Layne-Farrar A., Sarnoff J. D., Merges R. P. Patents and Cumulative Innovation: Categorizing Evidence with Patent Classes. *Berkeley Technology Law Journal*, 2018, 33(3), 775-818.
11. Layne-Farrar A., Sarnoff J. D., Merges R. P. The Role of Software Patents in Innovation Policy. *Harvard Journal of Law and Technology*, 2019, 32(1), 1-30.
12. Noto La Diega G. The Protection of Artificial Intelligence and Machine Learning: A Survey of Intellectual Property Issues. *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 2020, 51(1), 97-118.
13. Radcliffe M. Open Source Software and Legal Risk. *Journal of Internet Law*, 2021, 24(6), 1-8.
14. Ващинець І. І. Цивільно-правова охорона авторських прав в умовах розвитку інформаційних технологій: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корещького. К., 2006. 20 с.
15. Бойченко А. Захист авторського права й суміжних прав в Інтернеті. *Інтелектуальна власність*. 2012. №7. С. 37-41.
16. Бочарова Н. В. Законодавче забезпечення права інтелектуальної власності в країнах Європи. *Порівняльно-правові дослідження*. 2009. № 2. С. 118–123.
17. Дроб'язко В. Актуальні проблеми авторського права і суміжних прав в цифровому середовищі. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2010. №5. С. 66-81.
18. Правове забезпечення сфери інтелектуальної власності в Україні в контексті Європейської інтеграції: концептуальні засади : монографія / [В. С. Дроб'язко та ін. ; за наук. ред. О. П. Орлюк] ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ інтелект. власності. К. : Лазурит-Поліграф, 2010. 464 с.
19. Еннан Р. Використання творів в Інтернеті у інформаційному суспільстві. *Інтелектуальна власність*. 2013. №5. С.15-20.
20. Еннан Р. Проблеми захисту авторських прав у соціальних мережах у контексті віртуалізації суспільного життя. *Інтелектуальна власність в Україні*. 2018. № 9. С.23-32.
21. Еннан Р. Правовий режим « віртуальної власності»: поняття, ознаки, сутність і правова природа. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. №3. С.123-133. URL: http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2019/3_2019/14.pdf
22. Зеров К. Гіперпосилання в системі регулювання та захисту авторських прав на твори, що розміщені в мережі Інтернет. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2015. №4. С.26 - 35. URL: http://www.ndiiv.org.ua/Files2/2015_4/4.pdf
23. Зеров К. О. Правовий режим творів, розміщених в мережі Інтернет: з практики Європейського Суду. *Питання інтелектуальної власності: Збірник наукових праць*. 2018. Вип.15. С.109-126.
24. Мацкевич О. О. Класифікація суб'єктів авторського та суміжних прав, що складають контент сучасних цифрових ЗМІ. *Питання інтелектуальної власності: Збірник наукових праць*. 2018. Вип.15. С.135-145.
25. Орлюк О. П., Андрощук Г. О., Горнісевич А. М., Федорова Т. Ю. Законодавство Європейського Союзу та держав-членів Європейського Союзу у сфері інтелектуальної власності : науково-практичне видання / за заг. ред. О. П. Орлюк. Київ : НДІ ІВ НАПрНУ, Лазурит-Поліграф, 2010. 262 с.
26. Право інтелектуальної власності : академічний курс: Підручник для студ. вищих навч. закл. / О. А. Підпригора [та ін.] ; ред. О. А. Підпригора, О. Д. Святоцький ; Акад. прав. наук України, Науково-дослід. ін-т інтелект. власності. 2.вид., перероб. та доп. К. : Видавничий дім "ІнЮре", 2004. 670 с.
27. Форманюк В. В. Правова охорона комп'ютерних програм і баз даних у Європейському Союзі. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. / редкол.: В. В. Завальнюк (голов. ред.) [та ін.] ; відп. за вип. М. В. Афанасьєва. Одеса : Юрид. л-ра, 2015. Вип. 75. С. 267-275.
28. Янкова С. Нові стандарти ЄС щодо захисту даних. *Інтелектуальна власність в Україні*. 2015. № 12. С.62.
29. Штефан А. Удосконалення законодавства України про авторське право у контексті досвіду держав-членів ЄС. *Теорія і практика інтелектуальної власності* №1. 2022. URL: <http://uran.inprojournal.org/article/view/258196>
30. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
31. Микола Потоцький. Кодифікація законодавства України про інтелектуальну власність : матеріальний та процесуальний аспекти. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2021. № 6. С. 5–16.
32. Council Directive 91/250/EEC of 14 May 1991 on the legal protection of computer programs. *Official Journal L 122* , 17/05/1991 P. 0042 - 0046 URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31991L0250&from=EN>.

33. DIRECTIVE 2004/48/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32004L0048>.
34. FRANCE. CODE DE LA PROPRIÉTÉ INTELLECTUELLE (VERSION CONSOLIDÉE AU 30 JUIN 2022). URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/21533>
35. LOI no 94-361 du 10 mai 1994 portant mise en oeuvre de la directive (C.E.E.) no 91-250 du Conseil des communautés européennes en date du 14 mai 1991 concernant la protection juridique des programmes d'ordinateur et modifiant le code de la propriété i URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000713568>.
36. Loi n 2000-719 du 1er août 2000 relative aux droits d'auteur et aux droits voisins dans la société de l'information URL: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000402408?datePublication=&dateSignature=&init=true&page=1&query=Loi+n°+2000-719+du+1er+août+2000&searchField=ALL&tab_selection=lawarticledecree.
37. Loi n 2004-575 du 21 juin 2004 pour la confiance dans l'économie numérique URL: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000801164?init=true&page=1&query=Loi+n%C2%B02004-575+du+21+juin+2004+pour+la+confiance+dans+l%27%C3%A9conomie+num%C3%A9rique&searchField=ALL&tab_selection=all.
38. Loi n° 2006-64 du 23 janvier 2006 relative à la lutte contre le terrorisme et portant dispositions diverses relatives à la sécurité et aux contrôles frontaliers. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGITEXT000006053177>.
39. Code des douanes URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071570?fonds=CODE&page=1&pageSize=10&query=Code+des+douanes&searchField=ALL&searchType=ALL&tab_selection=all&typePagination=DEFAULT.
40. Décret n° 2009-1773 du 29 décembre 2009 relatif à l'organisation de la Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000021573619>.
41. Reitman R. Repealing French Three Strikes Law is the Next Step to Safeguarding Free Expression. Repealing French Three Strikes Law is the Next Step to Safeguarding Free Expression. Electronic frontier foundation. URL: <https://www.eff.org/deeplinks/2012/08/repeal-french-three-strikes-law>.
42. LOI n° 2016-1321 du 7 octobre 2016 pour une République numérique URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000033202746>.
43. LOI n° 2017-1510 du 30 octobre 2017 renforçant la sécurité intérieure et la lutte contre le terrorisme URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000035932811/>.
44. LOI n° 2019-775 du 24 juillet 2019 tendant à créer un droit voisin au profit des agences de presse et des éditeurs de presse URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000038821358>.
45. Urheberrechtsgesetz – UrhG URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/index.html.
46. Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb URL: https://www.gesetze-im-internet.de/uwgb_2004/.
47. Telemediengesetz URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/tmg/>.
48. European Union. (2016). Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Direct URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>.
49. European Parliament and Council. Directive (EU) 2016/1148 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2016 concerning measures for a high common level of security of network and information systems across the Union. Official Journal of the European Union, L 194/1, 19 July 2016. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L1148&from=EN>
50. Datenschutz-Grundverordnung (DSGVO) URL: <https://dsgvo-gesetz.de/>.
51. ISO/IEC 27001:2013 - Information technology - Security techniques -- Information security management systems - Requirements. URL: <https://www.iso.org/standard/54534.html>
52. Gesetz über die Erhöhung der Sicherheit informationstechnischer Systeme (IT-Sicherheitsgesetz), 12.08.2015, URL: https://www.gesetze-im-internet.de/it_sicherheitsgesetz/index.html
53. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 № 2811-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>.
54. Мисенко О. Новий закон про авторське право: основні новели URL: <https://blog.liga.net/user/amyisenko/article/48757>.
55. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text.
56. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року та положення Бернської конвенції (1971 р.), на які містяться посилання у Договорі (Договір ВОІВ про авторське право) URL: https://zakon.cc/law/document/read/995_770.

57. Стратегія кібербезпеки України. Указ Президента України від 26 серпня 2021 р. №447/2021 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4472021-40013>.

REFERENCES:

1. Gorman, R. A., & Ginsburg, J. C. (1984). Copyright protection of computer programs. *Harvard Journal of Law and Technology*. 1(2). 201-243. [in English].
2. Ginsburg Jane, C. (1991). Copyright and Copy-Reliant Software: An Economic and Legal Analysis. *Columbia Law Review* 91(8). 1477-1536. [in English].
3. Ginsburg, J. C. (1998). Copyright protection for databases in the United States and Europe. *IIC International Review of Industrial Property and Copyright Law* 29(1). 6-36. [in English].
4. On the legal protection of databases. (1996, March 11). *Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council*. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31996L0009> [in English].
5. Bently, L., & Johnson, P. (2010). The legal protection of software: the case for a specific protection of software by patent law. *Queen Mary Journal of Intellectual Property* 1(2). 2-21. [in English].
6. Klaczynski, M., & Mik, E. (2016). Copyright, software and reverse engineering in Europe. *Computer Law & Security Review* 32(6). 880-895. [in English].
7. Bellan, A., & Scattolin, C. (2017). Legal Protection of Computer Programs in Europe and the United States. *Digital Evidence and Electronic Signature Law Review* 14. 47-63. [in English].
8. Pedroni, M. (2017). Software Patentability: The Impossible Puzzle. *European Journal of Law and Technology* 8(3). 1-21. [in English].
9. Layne-Farrar, A., & Sarnoff, J. D., & Merges, R. P. (2017). Are Patents Used to Suppress Useful Technology? *The Journal of Technology Transfer* 42(2). 386-409. [in English].
10. Layne-Farrar, A., & Sarnoff, J. D., & Merges, R. P. (2018). Patents and Cumulative Innovation: Categorizing Evidence with Patent Classes. *Berkeley Technology Law Journal* 33(3). 775-818. [in English].
11. Layne-Farrar, A., & Sarnoff, J. D., & Merges, R. P. (2019). The Role of Software Patents in Innovation Policy. *Harvard Journal of Law and Technology* 32(1). 1-30. [in English].
12. Noto La Diega, G. (2020). The Protection of Artificial Intelligence and Machine Learning: A Survey of Intellectual Property Issues. *International Review of Intellectual Property and Competition Law* 51(1). 97-118. [in English].
13. Radcliffe, M. (2021). Open Source Software and Legal Risk. *Journal of Internet Law* 24(6). 1-8. [in English].
14. Vashchynets, I. I. (2006). Tsyvilno-pravova okhorona avtorskykh prav v umovakh rozvytku informatsiinykh tekhnologii. [Civil law protection of copyright in the conditions of information technology development]. avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.03. 20. [in Ukrainian].
15. Boichenko, A. (2012). Zakhyst avtorskogo prava I sumizhnykh prav v Internrti. [Protection of copyright and related rights on the Internet]. *Intelektualna vlasnist* 7. 37-41. [in Ukrainian].
16. Bocharova, N.V. (2009). Zakonodavche zabezpechennia prava intelektualnoi vlasnosti v krainakh Yevropy. [Legislative protection of intellectual property rights in European countries]. *Porivnialno-pravovi doslidzhennia* 2. 118-123. [in Ukrainian].
17. Drobiazko, V. (2010). Aktualni problem avtorskogo prava I sumizhnykh prav v tsifrovomu seredovyschchi. [Actual problems of copyright and related rights in the digital environment]. *Teoria I praktyka intelektualnoi vlasnosti* 5. 66-81. [in Ukrainian].
18. Orliuk, O. ta in. (2010). Pravove zabezpechennia sfery intelektualnoi vlasnosti v Ukraini v konteksti Yevropeiskoi intehtratsii: kontseptualni zasady. [Legal provision of intellectual property in Ukraine in the context of European integration: conceptual foundations]. monohrafiia. 464. [in Ukrainian].
19. Ennan, R. (2013). Vykorystannia tvoriv v Interneti u informatsiinomu suspilstvi [Use of works on the Internet in the information society]. *Intelektualna vlasnist* 5. 15-20. [in Ukrainian].
20. Ennan, R. (2018). Problemy zakhystu avtorskykh prav u sotsialnykh merezhakh u konteksti virtualizatsii suspilnoho zhyttia [Problems of copyright protection in social networks in the context of virtualization of social life]. *Intelektualna vlasnist v Ukraini* 9. 23-32. [in Ukrainian].
21. Ennan, R. (2019). Pravovyi rezhym «virtualnoi vlasnosti»: poniattia, oznaky, sutnist i pravova pryroda [The legal regime of "virtual property": concepts, signs, essence and legal nature]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 3. 123-133. Retrieved from: http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2019/3_2019/14.pdf [in Ukrainian].
22. Zerov, K. (2015). Hiperposylannia v systemi rehuliuвання ta zakhystu avtorskykh prav na tvory, shcho rozmishcheni v merezhi Internet [Hyperlinks in the system of regulation and protection of copyrights for works posted on the Internet]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti* 4. 26-35. Retrieved from: http://www.ndiiv.org.ua/Files2/2015_4/4.pdf [in Ukrainian].
23. Zerov, K. (2018). Pravovyi rezhym tvoriv, rozmishchenykh v merezhi Internet: z praktyky Yevropeiskoho Sudu [Legal regime of works posted on the Internet: from the practice of the European Court]. *Pytannia intelektualnoi vlasnosti* 15. 109-126. [in Ukrainian].

24. Matskevych, O. (2018). Klyasyfikatsiia subiektiv avtorskoho ta sumizhnykh prav, shcho skladaiut kontent suchasnykh tsyfrovyykh ZMI. [Classification of subjects of copyright and related rights that make up the content of modern digital mass media]. *Pytannia intelektualnoi vlasnosti* 15.135-145. [in Ukrainian].
25. Orliuk, O. P., & Androshchuk, H. O., & Hornisevych, A. M., & Fedorova, T. Yu. (2010). *Zakonodavstvo Yevropeiskoho Soiuzu ta derzhav-chleniv Yevropeiskoho Soiuzu u sferi intelektualnoi vlasnosti : naukovo-praktychne vydannia*. [Legislation of the European Union and member states of the European Union in the field of intellectual property: scientific and practical edition]. 262. [in Ukrainian].
26. Pidopryhora, O. D., & Sviatotskyi, O. A., & (2004). *Pravo intelektualnoi vlasnosti : akademichni kurs. Pidruchnyk dlia stud. vyshchykh navch. zakl.* [Intellectual property law: academic course: Textbook for students higher education closing]. 2.vyd., pererob. ta dop. 670. [in Ukrainian].
27. Formaniuk, V. V. (2015). Pravova okhorona kompiuternykh prohram i baz danykh u Yevropeiskomu Soiuzi. [Legal protection of computer programs and databases in the European Union]. *Aktualni problemy derzhavy i prava* 75. 267-275. [in Ukrainian].
28. Yankova, S. (2015). Novi standarty YeS shchodo zakhystu danykh. [New EU standards on data protection]. *Intelektualna vlasnist v Ukraini* 12. 62. [in Ukrainian].
29. Shtefan, A. (2022). Udoskonalennia zakonodavstva Ukrainy pro avtorske pravo u konteksti dosvidu derzhav-chleniv YeS [Elektronnyi resurs]. [Improvement of Copyright Law of Ukraine in the Context of the Experience of EU Member States]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti* 1. Retrieved from: <http://uran.inprojournal.org/article/view/258196> [in Ukrainian].
30. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyimi derzhavamy-chlenamy. (2014). [Association Agreement between Ukraine and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states]. [Elektronnyi resurs]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].
31. Pototskyi, M. (2021). Kodyfikatsiia zakonodavstva Ukrainy pro intelektualnu vlasnist : materialnyi ta protsesualnyi aspekty. [Codification of Ukrainian legislation on intellectual property: material and procedural aspects]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti* 6. 5–16. [in Ukrainian].
32. On the legal protection of computer programs. (1991, May 14). Council Directive 91/250/EEC Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:31991L0250&from=EN> [in English].
33. On the enforcement of intellectual property rights. (2004, April 29). DIRECTIVE 2004/48/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32004L0048> [in English].
34. FRANCE. CODE DE LA PROPRIÉTÉ INTELLECTUELLE (VERSION CONSOLIDÉE AU 30 JUIN 2022). (2022). Retrieved from: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/21533> [in English].
35. LOI no 94-361 du 10 mai 1994 portant mise en oeuvre de la directive (C.E.E.) no 91-250 du Conseil des communautés européennes en date du 14 mai 1991 concernant la protection juridique des programmes d'ordinateur et modifiant le code de la propriété. (1994). Retrieved from: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000713568> [in French].
36. Loi n 2000-719 du 1er août 2000 relative aux droits d'auteur et aux droits voisins dans la société de l'information. (2000). Retrieved from: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000402408?datePublication=&dateSignature=&init=true&page=1&query=Loi+n°+2000-719+du+1er+août+2000&searchField=ALL&tab_selection=lawarticledecree [in French].
37. Loi n 2004-575 du 21 juin 2004 pour la confiance dans l'économie numérique. (2004). Retrieved from: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000801164?init=true&page=1&query=Loi+n°+C2%+B02004-575+du+21+juin+2004+pour+la+confiance+dans+l%27+C3%A9conomie+num%C3%A9rique&searchField=ALL&tab_selection=all. [in French].
38. Loi n° 2006-64 du 23 janvier 2006 relative à la lutte contre le terrorisme et portant dispositions diverses relatives à la sécurité et aux contrôles frontaliers. (2006). Retrieved from: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGITEXT000006053177>. [in French].
39. Code des douanes. (1993). Retrieved from: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071570?fonds=CODE&page=1&pageSize=10&query=Code+des+douanes&searchField=ALL&searchType=ALL&tab_selection=all&typePagination=DEFAULT. [in French].
40. Décret n° 2009-1773 du 29 décembre 2009 relatif à l'organisation de la Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet. (2009). Retrieved from: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000021573619>. [in French].
41. Reitman R. (2012). Repealing French Three Strikes Law is the Next Step to Safeguarding Free Expression. Electronic frontier foundation. Retrieved from: <https://www.eff.org/deeplinks/2012/08/repeal-french-three-strikes-law> [in English].
42. LOI n° 2016-1321 du 7 octobre 2016 pour une République numérique. (2016). Retrieved from: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000033202746>. [in French].

43. LOI n° 2017-1510 du 30 octobre 2017 renforçant la sécurité intérieure et la lutte contre le terrorisme/ (2017). Retrieved from: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000035932811/>. [in French].
44. LOI n° 2019-775 du 24 juillet 2019 tendant à créer un droit voisin au profit des agences de presse et des éditeurs de presse. (2019). Retrieved from: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000038821358>. [in French].
45. Urheberrechtsgesetz UrhG. (2021). Retrieved from: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/index.html [in English].
46. Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (2004). Retrieved from: https://www.gesetze-im-internet.de/uwg_2004/. [in German].
47. Telemediengesetz. (2007). Retrieved from: <https://www.gesetze-im-internet.de/tmg/> [in German].
48. On the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Direct. (2016, April 27). *Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council*. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679> [in English].
49. Concerning measures for a high common level of security of network and information systems across the Union. (2016, July 6). Directive (EU) 2016/1148. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L1148&from=EN> [in English].
50. Datenschutz-Grundverordnung (DSGVO) (2016). Retrieved from: <https://dsgvo-gesetz.de/> [in German].
51. ISO/IEC 27001:2013 .Information technology. Security techniques. Information security management systems - Requirements. (2013). Retrieved from: <https://www.iso.org/standard/54534.html> [in English].
52. Gesetz über die Erhöhung der Sicherheit informationstechnischer Systeme (IT-Sicherheitsgesetz). (2015). Retrieved from: https://www.gesetze-im-internet.de/it_sicherheitsgesetz/index.html [in German].
53. Pro avtorske pravo i sumizhni prava. (2022, December 1). [On Copyright and Related Rights]. Zakon Ukrainy № 2811-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>. [in Ukrainian].
54. Mysenko, O. (2023) Novyi zakon pro avtorske pravo: osnovni novely. [New copyright law: basic novels]. Retrieved from: <https://blog.liga.net/user/amyisenko/article/48757> [in Ukrainian].
55. Uhoda pro torhovelni aspekty prav intelektualnoi vlasnosti. (1994, April 15). [Agreement on trade aspects of intellectual property rights]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text. [in Ukrainian].
56. Dohovir Vsesvitnoi orhanizatsii intelektualnoi vlasnosti pro avtorske pravo, pryiniaty Dyplomatychnoiu konferentsiieiu 20 hrudnia 1996 roku ta polozhennia Bernskoi konventsii (1971 r.), na yaki mistiatsia posylannia u Dohovori (Dohovir VOIV pro avtorske pravo). (1996). [The Copyright Treaty of the World Intellectual Property Organization, adopted by the Diplomatic Conference on December 20, 1996, and the provisions of the Berne Convention (1971) referred to in the Treaty (WIPO Copyright Treaty)]. Retrieved from: https://zakon.cc/law/document/read/995_770. [in Ukrainian].
57. Stratehiia kiberbezpeky Ukrainy. (2021, August 26). [Cybersecurity Strategy of Ukraine]. *Ukaz Prezydenta Ukrainy №447/2021*. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/4472021-40013> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.05.2023